31.10.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

HE 209/2022 vp / Lausuntopyyntö
HE 209/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

SATAKUNNAN HYVINVOINTIALUEEN LAUSUNTO KOSKIEN ESITYSTÄ JÄTELAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Satakunnan hyvinvointialueelta kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta asiasta viimeistään kokousta edeltävänä arkipäivänä (ma 7.11.) klo 12.00 mennessä. Lausunto tulee toimittaa osoitteeseen YmV@eduskunta.fi

TAUSTAA

Jätelain 28 §:n pääsäännön mukaan jätteen haltijan on järjestettävä jätehuolto, jollei lain 4, 5 tai 6 luvussa toisin säädetä. Jätteen haltija on lähtökohtaisesti se, jonka toiminnassa jäte syntyy. Poikkeuksena pääsäännöstä kunnan on 32 §:n mukaan järjestettävä asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto. Jätehuollon piiriin kuuluvat jätehuollon määritelmän mukaan niin jätteen keräys, kuljetus, hyödyntäminen kuin loppukäsittelykin.

Hankintayksiköiden, kuten jatkossa hyvinvointialueiden, on kilpailutettava vastuulleen kuuluvan jätteen kuljetukset hankintalain mukaisesti, jos kyse on kynnysarvon ylittävästä julkisesta hankinnasta.

Sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen omistuksen ja hallinnan sekä näiden palveluiden järjestämisvastuun siirtymisellä kunnilta hyvinvointialueille on vaikutuksia jätehuollon järjestämisvastuisiin.

Sote- ja pelastustoimen kiinteistöllä syntyvä jäte on pääosin yhdyskuntajätettä ja osin muuta jätettä, kuten vaarallista jätettä. Yhdyskuntajätettä ovat esimerkiksi terveydenhuollon tavanomaisissa potilashuoneissa, toimistoissa ja ruokaloissa syntyvät jätteet. Terveydenhuoltotoiminnassa syntyvät erityiset jätteet, kuten viiltävät ja pistävät esineet, kudosjätteet, lääke- ja kemikaalijätteet ja tartuntavaaralliset jätteet eivät ole yhdyskuntajätettä.

Jätteen ollessa yhdyskuntajätettä kunta huolehtii tällä hetkellä jätehuollon järjestämisestä kiinteistöillä, joilla järjestetään kunnan hallinto- ja

palvelutoimintaa, kuten terveys- ja sosiaalipalveluita. On epäselvää, miltä osin sote- ja pelastustoimen kiinteistöillä ja niissä järjestettävissä palveluissa syntyvä yhdyskuntajäte olisi 1.1.2023 jälkeen jätelain 32 §:ssä tarkoitettua kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvää yhdyskuntajätettä.

Jos kunnan velvollisuus ja oikeus järjestää niissä syntyvä yhdyskuntajätteen jätehuolto lakkaa, järjestämisvastuu siirtyy jätelain 28 §:n mukaan jätteen haltijalle eli lähtökohtaisesti hyvinvointialueelle, jonka toiminnassa jäte syntyy.

Vastuun siirrolla olisi vaikutuksia myös sote- ja pelastustoimen kiinteistöllä kerätyn yhdyskuntajätteen käsittelyyn. Näille jätteille on kunnan järjestämä käsittelypaikka niin kauan kuin jätteet ovat kunnan järjestämisvastuulla. Yhdyskuntajätehuollon järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueelle tällä ei ole enää velvollisuutta eikä oikeutta viedä jätettä kunnan järjestämään käsittelypaikkaan ilman erillistä sopimusta.

Kunnan vuokratessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen käytössä olevat toimitilat hyvinvointialueelle voimaanpanolain 22 §:n mukaisesti, siirtymäkauden ajan vuokra määräytyy siten kuin kunnan ja hyvinvointialueen välisen siirtymäkauden vuokrasopimuksen vuokran määräytymisestä vuosina 2023–2026 annetussa valtioneuvoston asetuksessa (272/2022) säädetään. Asetuksen 5 §:n mukaan kiinteistön ylläpitovuokra määräytyy laskennallisesti asetuksen liitteen mukaisesti ja ylläpitovuokraan kuuluvat myös jätehuoltokulut.

Vastuun siirtyessä kunnalta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta, hyvinvointialueiden olisi kiireellisesti kilpailutettava jätehuoltopalvelut hankintalainsäädännön mukaisesti. Kilpailutukset olisi käytännössä pitänyt aloittaa jo kesällä 2022, jotta jätehuollon palvelut toimisivat vuoden 2023 alusta.

Koska valtakunnallisesti sopimusten siirto etenee verkkaisesti, jätelakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 a §, jossa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta jatkaa vuoden 2025 loppuun saakka hyvinvointialueen hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestämistä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä.

Hyvinvointialueet voisivat kuitenkin jätteen haltijana ottaa jätehuollon järjestettäväkseen ennen siirtymäajan umpeutumista.

LAUSUNTO

Satakunnan hyvinvointialueella on käynnissä kartoitus niistä kiinteistöistä ja kiinteistöihin liittyvistä sopimuksista, jotka siirtyvät hyvinvointialueelle. Kartoitus on vielä osittain kesken.

Kuntien sopimuskäytäntö jätehuollon järjestämisestä alueellaan on ollut kirjavaa. Pienempien kuntien sote-yksiköissä syntyvä jäte on pääsääntöisesi ollut yhdyskuntajätteeseen verrattavaa. Niissä, lähinnä suurempien kuntien yksiköissä, missä on ollut myös toimenpideosastoja, jätteet ovat sisältäneet erityisjätteitä (kemikaalijätteet, kudosjätteet, tartuntavaaralliset jätteet jne). Näiden erityisjätteiden käsittely on hoidettu usein kuntakohtaisilla sopimuksilla, jotka saattavat poiketa toisistaan.

Sekä hyvinvointialueiden toiminnan aloittaminen 1.1.2023 että jätelain jo päätetyt muutokset eri jätejakeiden erilliskeräyksestä aiheuttavat suurta painetta siirtymäajan käyttöönottoon. Hyvinvointialueiden vastuulle siirtyvien kiinteistöjen suuri määrä ja niihin liittyvien sopimusten kirjavuus puoltavat myös siirtymäajan käyttöönottoa. Tämä varmistaisi kiertotaloutta tukevan ja kestävää jätehuoltoa toteuttavien ratkaisujen käyttöönoton hyvinvointialueen kiinteistöillä.

Satakunnan hyvinvointialue puoltaa hallituksen esitystä jätelain muuttamisesta (142 a§) sekä esitettyä jätehuollon järjestämistä koskevan siirtymäajan käyttöönottoa (uusi 32 a §).

Lisätiedot

Kari-Matti Haapala, Vastuuvalmistelija kiinteä- ja irtain omaisuus, 044 7077750 kari-matti.haapala@satakunta.fi

Porissa 31.10.2022

Kirsi Varhila, Hyvinvointialuejohtaja